

Nógrádi György

KENNEDY
LEGENDA ÉS VALÓSÁG

Nógrádi György

KENNEDY

LEGENDA ÉS VALÓSÁG

Kossuth Kiadó

Minden jog fenntartva

ISBN 978-963-636-287-4

© Nógrádi György 2024

© Kossuth Kiadó 2024

Felelős kiadó Pappas Georgios,
a Kossuth Kiadó Zrt. elnök-vezérigazgatója
A kiadó az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók
és Könyvterjesztők Egyesülésének a tagja

Szerkesztő Nádori Attila
Műszaki vezető Papp Miklós
Nyomdai előkészítés Csermák Annamária
Korrektor Török Mária

www.kossuth.hu / kiado@kossuth.hu

Készült a Gyomai Kner Nyomda Zrt.-ben, 2024-ben.
A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.
Felelős vezető: Csöndes Zoltán vezérigazgató
www.gyomaikner.hu

Tartalom

Bevezető	7
A gyökerek.....	11
Egy dinasztia születése	15
Európában.....	27
A Kennedyk és a második világháború.....	31
JFK tanulmányútja.....	43
A háború.....	47
Pax Americana: a világ a háború után.....	67
Kennedy képviselő	75
Kennedy szenátor	89
Eközben a világ.....	109
Csúcstámadás – úton a Fehér Ház felé....	113
A kampány	127
A kormányalakítás	159
Mr. President	171
Fiaskó Kubában	175
Az elnök és a világ.....	181

Bécstől Berlinig.....	187
Küszöbön az atomháború?	199
Hidegháború, hideg béke	207
Hazai pályán	209
Globális játszmák	215
Európai erőpróbák	231
Ich bin ein Berliner.....	245
Háló- és dolgozószoba-titkok.....	255
Út Dallasba.....	265
Értékelés	273
Az örökség.....	279
Kennedy halála – teóriák és visszatekintés	285
Felhasznált irodalom.....	287
Képek forrása.....	288

Bevezető

Amikor elhatároztam, hogy megírom John Fitzgerald Kennedy politikusi pályaképét, nehéz feladatot vállaltam.

Kennedy elnökről mindenkinek van véleménye, az életéről és a haláláról egyaránt, és ez nem csupán az amerikaiakra igaz. Ami ezt a könyvet illeti, nem pusztán JFK elnökségéről kíván szólni, hanem a Kennedy családról, amelyben az apa, Joseph nélkül semmi sem történhetett, és talán nem is történt volna. Az ő családfői tekintélye és politikai befolyása nélkül fiai soha nem lehettek volna azok, akik lettek. Írni szeretnék arról a korról is, amelyben élt, hiszen akkor, a hidegháború csúcspontján, ahogy ma is, a harmadik világháború szélén táncolt az emberiség.

Persze ez a könyv elsősorban magáról John F. Kennedyről szól, abból a szempontból is, hogy az élete és a politikai pályája a legtöbb ember számára egy be nem teljesült ígéret vagy vágyálom maradt.

Kennedy minden értelemben a saját korának, az ellentmondások korának volt a gyermeke. Egyik oldalról a leggazdagabb amerikai családok egyikének fia, másik oldalról gyermekkorra óta betegeskedő, gyakran a halál szélén táncoló fiatal, majd felnőtt. Egyfelől sikeres politikus, másfelől egy életen át magyarázkodni, bizonyítani kényszerült ír kato-

likus bevándorló leszármazott. Egyik oldalról olyan család második gyermeke, ahol az elsőből akartak elnököt csinálni még akkor is, ha fivére erre alkalmatlan lett volna; másik oldalról sikeres képzett fiatal, aki háborús hős volt, és bátyja halála után ő teljesíti be a család elvárásait. Egyrészt apjának, az ellentmondást nem tűrő fanatikusnak a fia, másrészt ifjúkora óta önállóan gondolkodó, értelmes, felkészült katonára, politikusra, szenátorra, majd elnökre.

Valaha úgy tűnhetett, a sors a szerencse minden kegyével megáldotta ezt a családot. A valóság ezúttal is nagyon más: Joseph kilenc gyermekéből négy halt meg erőszakos halállal – baleset, gyilkos fegyver vagy orvosi hiba következtében –, és a „Kennedy-átok” a következő nemzedéket sem kímélte.

De úgy tűnik, a politikai ambíciók is átöröklődnek az egyik generációról a másikra. Napjainkban Robert Kennedy – oltásellenes nézetek és közegészségügyi összeesküvéselméletek terjesztésével ismertté vált – fia jelentkezett be független elnökjelöltnek. A hetvenhez közeledő környezetvédelmi jogász színre lépése azt mutatja, hogy nem érti a nagypolitikát. Diadalmas leleplezésként bejelentette például, hogy a CIA mindenütt a világon újságírókat vesztet meg azért, hogy az USA érdekei szerint írjanak.

Kedves ifjabb Robert Kennedy! Ez a világon mindig így volt és lesz. Egy elnökjelölt legalább ennyit tudhatna. (Zárójelben jegyzem meg, hogy annak idején óriási botrányt támadt Willy Brandt körül, amikor egy újság megírta, hogy

fizetést kapott a CIA-tól. Brandt tiltakozott, de kiderült, hogy tényleg kap, csak nem tud róla. Abban az időben az volt a tapasztalat, hogy Brandt írásai sokkal jobban hatnak az akkori NDK és a szocialista országok közvéleményére, mint mások publikációi. Így valóban, anélkül, hogy Brandt tudott volna erről, a honoráriumát az amerikai hírszerzés a többszörösére egészítette ki. Brandt vérig sértődött, és egy ideig nem is publikált.)

JFK alakja mindig vonzott. Egyetemi tanulmányaim végén kiloptam a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem könyvtárából Bismarck és Kennedy minden könyvét. Kifizettem a büntetést, és soha nem vittem vissza őket. Kennedyt 40 éven át tanítottam e munkákból.

E könyv megírásához feldolgoztam számos más forrást is, amelyekben a legkülönbözőbb állítások és elméletek szerepelnek Kennedy életéről és haláláról. Ahogy fentebb írtam, Kennedyről mindenkinek van véleménye – én is igyekeztem a sajátomat kifejteni, remélem sikerült. Köszönöm, hogy elolvassák a könyvemet!

2023. november 22.

A gyökerek

A dinasztiaalapító, Patrick Kennedy 1848-ban, 25 évesen vándorolt ki Írországból. Ő és sok százezernyi sorstársa azért hagyta el hazáját, mert otthon az éhhalál várt rájuk. 1845-ben olyan fertőzés támadta meg a krumpliföldeket, amely a termés döntő részét tönkretette.

A burgonya az írek hagyományosan legfontosabb ételének számított, és nem volt mivel pótolni. Az éhínség és az éhhalál általánossá vált, a fertőzés pedig visszatért 1846-ban és 1847-ben is. A nyolcmillió lakosság betevő falat nélkül maradt, a krízis hét éve alatt több mint egymillió ember halt meg, részben amiatt, hogy a legyengült népességet megtámadta a tífusz.

A válság hatására kétmillió fő – a lakosság egynegyede – emigrált, döntően az Egyesült Államokba. A brit kormányzat még ezekben az években sem hagyott fel az írek elnyomásával, így az angolellesség nemzeti tényezővé vált.

A hajóút Amerikába egy hónapig tartott. A tífusz okozta halál általánossá vált, az egyedül álló nőket a matrózok erőszakolták meg.

*Kivándorlók búcsúztatása
– illusztráció Mary Frances
Cusack An Illustrated History of
Ireland (1868) c. könyvéből*

Így érkezett meg Patrick Kennedy Amerikába. Bostonban, a kikötőben kiderült, mindenkit átverték: a munka, a szállás ígéretével, mindennel. De ettől kezdve az élet biztosítva volt, legalábbis elméletileg: az éhhalál ugyan kizárt volt, de a betegségek nem. A munkanap pedig hét napon átlagosan 12 óra volt. Az akkori becslések szerint átlagosan 14 évet éltek a bevándorló írek.

Bostonban ezzel együtt gyorsan emelkedett az ír közösség lélekszáma. Az 1800-ban mintegy ezerfős kolónia 1830-ra nyolcezerre, 1860-ra pedig 48 000 főre növekedett. Az írekkel szemben a lakosság túlnyomó többségét alkotó protestánsokban rengeteg előítélet élt. Az álláshirdetésekben gyakran szerepelt a kitétel, hogy „írek kíméljenek”. Az ír katolikusokat külföldi ügynöknek, a pápa kémjeinek, bűnözőknek tekintették. Márpedig az írek bizonyítani akartak, és feljebb törni.

A helyi közösség reakciója ezzel éles ellentétben állt: azt követelték, hogy az állampolgárság és ezzel a szavazati jog megadásának feltételét emeljék fel ötről 25 év ott-tartózz-

Egy dinasztia születése

Patrick Kennedy 1858-ban, kilenc évvel megérkezése után, 35 esztendősen, négy kicsi gyermeket hátrahagyva kole-rában meghalt. Özvegye, Bridget takarított, fodrászként dolgozott, majd boltot nyitott. Négy gyermekéből egy volt fiú, a szeme fénye. Patrick Joseph tanulni nem szeretett, de ügyes és értelmes volt. Kocsmát vett, aztán még egyet, végül egy szállodát. A nyereséget visszaforgatta, és 28 évesen bekerült Massachusetts állam képviselőházába.

Mindez jól szemléltette az új helyzetet. Az írországi éh-ínség elmúltával a bevándorlás lelassult, de sohasem szűnt meg. Bostonban ekkor már a lakosság egyharmada ír származású volt, így bekövetkezett, amitől a protestáns többség tartott: az írek a közéletben is teret nyertek, és bekapcsolódtak a nagypolitikába, javarészt a Demokrata Párt színeiben. 1882-ben – először a történelemben – egy ír származású politikust választottak be a Kongresszusba majd 1884-től ír származású katolikus lett Boston polgármestere.

Patrick Joseph Kennedy 1887-ben megnősült, gazdag és okos ír lányt vett el feleségül. 1888-ban megszületett

*Patrick Joseph Kennedy
1900 körül*

első gyermekük, JFK apja, Joseph Patrick (Joe) Kennedy. A családnak még további három gyermeke született, közülük két lány érte meg a felnőttkort. Őket Joe egy életen át támogatta. Rendszeres volt közöttük a levélváltás és később a telefonálás.

Joe a középiskolát gyenge eredménnyel fejezte be, és az utolsó évet meg is kellett ismételnie.

De a memóriája kiváló volt, és a sportok zömében iskolaelsőként szerepelt, így – némi meglepetésre – felvették a Harvardra.

Joe a Harvardon sem felejtette el, hogy nagyanja még takarítónő volt. A Harvardon fakultatív tanrend működött, ami azt jelentette, hogy a diák maga választhatta meg, mit akar tanulni. Ő az államtudományokat és a közgazdaságtant választotta. A Harvardot közepes eredménnyel elvégezte, de az egyetem egyetlen elit klubjába sem tudott bekerülni, mivel ír származású és katolikus volt. A sportban a Harvard számára már nem hozta meg azokat a sikereket, amelyeket középiskolásként elért.

Egy lényegi dolog azonban történt egyetemi éve alatt: beleszeretett Boston polgármesterének, a szintén ír száрма-

zású John F. Fitzgeraldnak a lányába. Rose kiváló képességű ifjú hölgy volt, akit vonzott a politika. Fiatal lányként elkísérte apját a választási körutakra, és találkozott az akkori amerikai elnökkel is. Egy életen át a politika lett az igazi szerelme. Ezen sem apja, sem későbbi férje nem tudott változtatni. Később fia, John mellett egyszerűen zseniálisan kampányolt. Tudta, hol mit kell mondania a győzelemhez, emellett értett a pénzgyűjtéshez is, teljesítményén a választási szakértők is elámultak.

Az apja, Fitzgerald polgármester legendás figura volt, a korabeli politikusszerep igazi megtestesítője. A fennmaradt feljegyzések szerint hivatali idejének első két éve alatt 1200 vacsorán, 1500 bálon és mintegy 1000 gyűlésen, találkozón jelent meg.

Rose is beleszeretett Joe Kennedybe, de apja máshogy képzelte el lánya jövőjét. A két fiatal azonban kitartott egymás mellett, s végül 1914 nyarán kötöttek házasságot.

Joe látta, hogy apja, aki legalulról küzdötte fel magát, hihetetlen népszerű a saját területén, de soha nem tekint Bostontól vagy legfeljebb Massachusettstől távolabb. Joe Kennedy elképesztően gyors karriert csinált, mégpedig a bankszakmában. Miután 1912-ben lediplomázott, 25 évesen ő lett a legfiatalabb bankelnök az USA-ban. Működésében új elem volt, hogy törődött a szegény ügyfelekkel is, és ezzel nagy népszerűségre tett szert. Ezt – más történelmi körülmények közepette – fia, John is örökölte.

*Joseph Kennedy 25 évesen,
bankigazgatóként*

Joe villámgyorsan növelte egyetemistaként megalapozott vagyonát (diákkorában nem idegenkedett a hétköznapi munkáktól sem, például az egyik nyári szünet alatt autóbust bérrelt, és idegenvezetést tartott, amivel több ezer dollárt keresett).

Fitzgerald belebukott abba, hogy egy leányával egykorú cigarettaárus lánnyal folytatott viszonyt.

Mivel korábbi ígését megszegve továbbra is polgármester akart maradni, pártbeli ellenfele megfenyegette, hogy az ügyet nyilvánosságra hozza – erre Fitzgerald visszalépett. Bostonban ekkor már mindenki mindent tudott a nőügyéről, ezért kinevették, gúnydalok jelentek meg róla, és a politikai visszatérés később is lehetetlenné vált.

Joe és Rose Kennedynek 1915. július 25-én megszületett első gyermekük, apja után Joseph Patrick Jr., 1917. május 29-én pedig második fiuk, John Fitzgerald. Az Egyesült Államok alig két hónappal korábban, április 6-án lépett be az első világháborúba. Joe Kennedy el akarta kerülni a katonai szolgálatot, ám az, hogy nő volt, és két gyermek édesapja, nem jelentett felmentést, mint ahogy az sem, hogy

gyűlölte a briteket, és nem akart értük-velük harcolni. Az viszont igen, hogy villámgyorsan elvállalta egy nagy hadiipari cég, a massachusettsi Fore River hajógyár vezérigazgató-helyettesi tisztségét. E pozíciójában kapcsolatba került a haditengerészeti miniszter helyettesével, Franklin Delano Roosevelttel.

Joseph Kennedy persze nem értett a hajóépítéshez, de mint mindig, itt is szorgalmasan tanult. Heti hét napot dolgozott, átlagosan tíz órát naponta. Sokszor bent is aludt a gyárban. Amikor innen is be akarták hívni sorozásra, kérelmet írt, és főnökei kiálltak mellette, így elkerülte a frontszolgálatot. Fiai nem okultak az atyai példából, a második világháborúban mindketten önként jelentkeztek katonának, apjuk intelme ellenére.

Az ifjú John igencsak beteges gyerek volt. Elkapta a skarlátot, amely akkor még halálos betegségnek számított. Apja megesküdött, hogy ha fia túléli, vagyona felét egy egyháznak ajándékozza. Végül 3740 dollárnyi likvid vagyonának felét adta egy katolikus alapítványnak.

A fiúk kiskoruk óta jócskán különböztek egymástól. Az eszesebb, az önálló gondolkodásra alkalmas John – családi becenevén Jack – volt. Ez persze nem változtatott a lényegen: hogy az apa elsőszülött fiából akart kezdettől fogva amerikai elnököt csinálni. Amikor az ifjabb Joe ve-rekedett, öccse fogadásokat kötött a gőzelmére...

Joseph Kennedy még egyetemistaként megfogadta, hogy 35 éves korára milliommos lesz. Miután sikerült valóra válnia ígéretét, 1927-ben elhagyták Bostont és Massachusetts földjét, s New Yorkba költöztek. A család reménykedett, hogy az apa többet lesz velük, ám nem így történt. Kennedy beszállt a filmiparba, heteket töltött távol az otthonától (még apja 1928-ban bekövetkezett halálakor sem utazott haza), és közben a legismertebb színésznők voltak a szereptői. De a vagyona óriásira növekedett. Rose egy idő után nem bírta tovább, és negyedik gyerekükkel várandósan hazaköltözött a szüleihez. Ők három hét után visszaküldték a férjéhez.

Hollywoodi befektetőként, stúdiók és mozihálózatok tulajdonosaként Kennedyt a filmek színvonala a legkevésbé nem érdekelte, csak a profit: törekedett arra, hogy havi 2-3 új filmje megjelenjék. Szerelmes és westernfilmeket gyártott. A filmes korszakának végére 15 kilót fogyott, és ötmillió dollárt keresett. Egy dologban kifejezetten zseniálisnak bizonyult: megérezte, hogy a tőzsdén buborék van, s még az 1929. őszi tőzsdekrach és a rá következő világgazdasági válság előtt eladta minden részvényét.

Joseph P. Kennedy talán az egyedüli volt, akit nem tépázt meg a csőd. Miután versenytársai óriási összegeket buktak a tőzsdén, az ő vagyona az egekbe szökött (az 1929-es négymillió dollárról 180 millióra nőtt, mire véget ért a válság). Ettől kezdve már az USA szintjén is meghatározó gazdasági szereplővé vált.

Mindmáig viták folynak arról, hogy Joe Kennedy részt vett-e az alkoholcsempészásban. Erre nincs bizonyíték. Az alkoholüzletben természetesen benne volt, de hogy csempészett-e, azt nem lehet tudni. Az, hogy bennfentes információi voltak, az ezekben az években még törvényes volt. A legenda szerint tudta, hogy mikor függesztik fel az alkoholbehozatalra vonatkozó tilalmat, és egy egész flottát bérelt és rakott tele alkohollal. A haszna óriási volt. Az italt mint gyógyászati segédeszközt vitte be az országba.

Felesége, Rose, aki ekkor már kilenc gyermek anyja volt, végig úgy tett, mint ha nem venné észre férje valóban számtalan kalandját. John Kennedy felnőttként így beszélt édesanyjáról: „Egy kissé távoli volt, és a mai napig az, de úgy érzem, egyedül így élheti túl az ember, ha kilenc gyermeke van. Úgy érzem, igazán mintaszerű anya.” Arról

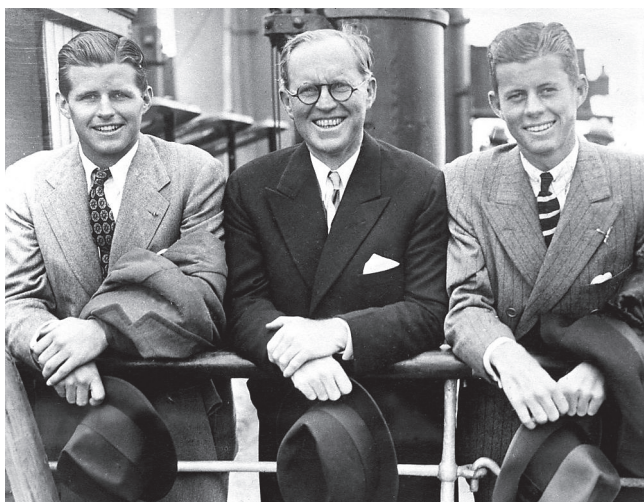
A Kennedy család 1931-ben

Kennedy sem beszélt, hogy anyjuk, amikor már nem bírta tovább, hetekre elutazott. (Rose Kennedy végül négy gyermekét élte túl, 1995-ben, életének 105. évében hunyt el.)

John jól érezte magát New Yorkban. Hosszabb levelet írt apjának, hogy emelje meg a zsebpénzét. A levél címe „Emelésért való folyamodvány” volt – megkapta, amit kért. A fiú humoros és szemtelen volt. Amikor egyszer azt olvasták, hogy Jézus számrháton ment be Jeruzsálembe, ő megkérdezte: azt tudjuk, mi lett Jézussal, de mi lett a számrárral.

Az iskolai felmérések szerint John sokkal jobb képességű volt, mint bátyja, de gyakori betegeskedése miatt ezt a szülei nem vették tudomásul. A két fiú életét végigkísérte a rivalizálás. Az apa ezt még támogatta is, mivel véleménye szerint ez az élet része, és ez így normális. A családi összejöveteleken szokása volt vitákat provokálni gyermekei között. Ezekben ő maga nem foglalt állást, azt várta el, hogy a gyermekei érveljenek. Ha vendégek jöttek, és bekapcsolódtak a vitákba, az ő véleményük egyáltalán nem érdekelte Kennedyt.

A szülők szentül hitték, hogy Joe meg fog felelni az eléje állított követelményeknek. Két évvel volt idősebb öccsénél, és hitt önmagában. Soha senki sem figyelmeztette hiányosságaira. Ő beleszületett a vagyonba, és annak felhasználója, nem pedig létrehozója volt. Szülei őt tekintették a mindenüknek. Hasonló viszony egyetlen másik gyermekükkel sem alakult ki, a másodszülött fiúval, Johnnal sem. Amikor

*Joseph Kennedy két legidősebb fiával, Joe-val (balra)
és Johnnal*

az apa távol volt, automatikusan Joe vette át a családfő szerepét. A testvérei szerették, de félték is tőle.

A családi vacsorák alatt az apa mindig Joe véleményét kérte ki, később másodikként Johnét is, de a lányoknak hallgatni kellett, az ő véleményük nem számított. John tudomásul vette, hogy ő csupán a második egy olyan világban, ahol csak az első számít. Ugyanakkor azt is tudta, hogy intellektuálisan messze a bátyja fölött áll, és ez akkor is igaz, ha pillanatnyilag a családban senki nem akarja ezt tudomásul venni.

A Kennedy családban alapelv volt, hogy bármiről is legyen szó, mindenben nyerni kell. Később, felnőtt fejjel

John úgy ítélte meg, hogy ezzel az apjuk azt akarta, hogy a gyermekei maximális teljesítményt nyújtsanak mindenben, így a sportban is.

John számos betegsége miatt sokat feküdt, hol otthon, hol kórházban. Az ágyhoz kötöttség idejét az olvasás, az új ismeretek megszerzése töltötte ki. Az így megszerzett tudásbeli előnyt bátyja nem tolerálta, hiszen mindig mindenben ő akart jobb lenni. Apjuk mindig azt ismételte a gyermekei előtt, hogy csak elsőnek szabad lenni, a második helynek semmi értelme. Ez mindig bántó volt John számára. Amikor évtizedekkel később alelnök akart lenni, apja azt is ugyanúgy ellenezte ezen logika alapján.

A betegségek ellenére John mindennel foglalkozott. Rengeteget sportolt – úszott és golfozott –, emellett szinte mindent elolvasott, ami a kezébe került, bár semmiben sem mélyült el igazán. Mindenesetre a Kennedy családban szinte egyedül ő szeretett olvasni.

Amikor John egy vakbélgyulladásból is alig tudott felgyógyulni, apja áttette abba az iskolába, ahova a bátyja is járt. A két fiú kapcsolatát végig a rivalizálás jellemezte. Johnnak különbözőzeti vizsgákat kellett letennie, és az előírt három tárgy közül latinból megbukott. Az utóvizsgán ugyan végül is átment, de az első adandó alkalommal, amikor lehetősége nyílt rá, leadta a latint. Az iskolában abszolút lezser volt. Az volt a véleménye, hogy nincs esélye a bátyjával szemben. Joe kitartó, ő viszont sokkal okosabb. A diákok sorában azon rendkívül kevesek közé tartozott, akik

naponta olvasták a sajtót, ő azon belül is a legismertebb napilapot, a *The New York Times*. A világgazdasági válság éveiben, 16 évesen megfogalmazta erkölcsi és gazdasági aggályait, és ezekhez mint alapelvekhez egy életen át tartotta magát.

Aztán John újra beteg lett: egy seb a lábán elfertőződött, hetekig kórházban volt, a diáktársai már imádkoztak érte. Apja meglátogatta, édesanyja sem ekkor, sem későbbi betegségei alatt. Ugyanakkor Rose 1929 és 1936 között, hol egyedül, hol a férjével, 17 alkalommal utazott külföldre.

A majdani elnökön már ezekben az években kiütözköztek legmeghatározóbb tulajdonságai. A kiképző őrmestere később így fogalmazott róla: „Az, hogy megértem Johnt, inkább hiú remény, mint tényszerű állítás.” Kennedy „mind elméletileg, mind gyakorlatilag olyan tökéletes individualista, hogy a csapatszellem és a közösségi tudatosság egyáltalán nincsenek hatással rá”.

Amikor a tanév végén újra megbetegedett, az elérhető legjobb kórházakban – a Yale Egyetem klinikáján és a Mayo Klinikán – vizsgálták, hogy végre kiderüljön, mi a baja. Kezdetben leukémiára gyanakodtak, végül a diagnózis vastagbélgyulladást, colitist állapított meg. Egyik szülője sem kísérte el vagy látogatta meg.

Tizenhét éves korától egész életének talán legfontosabb kérdése a szex volt. A kórházban beleszeretett a nővérekbe, és megállapította, hogy azoknak ugyanolyan mocskos a fantáziájuk, mint neki. 1934 őszén az iskolai kollégiumban

Kennedy és Lem a Fehér Házban 1962-ben

kérelmezték, hogy kétágyas szobába költözhessenek barátjával, Lemmel (Kirk LeMoyne Billings), aki homoszexuális volt, és szerelmes Jackbe. Az ifjú Kennedy a közeledést visszautasította, de miután ezt tisztázták, egy életen át barátok maradtak. A két fiú annyi botrányt csinált az iskolában, hogy előbb kirúgták, majd visszavették őket.

A Kennedy család vagyona 1935-re megközelítette a 200 millió dollárt (ez mai értéken több mint négy milliárd dollár). Joe Kennedy időközben rájött arra, hogy amíg az 1920-as években a gazdaság volt az élet központja, az 1930-as évekre ez a politika lett. Rooseveltnél az elnöksége alatt már nem a pénz, hanem a politikai befolyás vált a döntő erővé.